



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

**Bosco, Jean a**

**Lovanii, 1685**

Concl. I. Infideles possunt contrahere, & habere verum conjugium.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)



monium separabile est per alterius conversionem ad fidem, altero in infidelitate remanente: sed inter eos potest esse Matrimonium legitimum; quia nec lege naturæ, nec lege divinâ prohibentur matrimonialiter copulari, nec per aliquam constitutionem Ecclesiæ: quia secundum Apostolum 1. Cor. 5. Ecclesia non iudicat de his, qui foris sunt.

2. Et ad q. 3. Utrum Matrimonium, contractum inter infideles, excuset eorum carnalem concubitus? Respondet: Quod bona Matrimonij, secundum quod sunt in Matrimonio, excusant conjugum carnalem concubitus, & quia in Matrimonio fidelium sunt completè: idè secundum quod sunt in intentione conjugum, carnaliter concubentium, ita completè excusant illum actum, quod etiam ipsum reddant meritorium: in Matrimonio infidelium sunt incompletè; quia ibi non est bonum Sacramenti, nisi secundum quid; etsi sit ibi fides ad hominem, non refertur ordinatè in Deum: quâvis etiam sit ibi prolis susceptio; non tamen est ejus educatio ad cultum divinum: & idè prædicta bona secundum quod sunt in Matrimonio infidelium, ipsorum carnalem concubitus non possunt reddere meritorium, ipsum tamen excusant à peccato. Ita Richardus.

Bona Matr. sunt completè in Matr. fidelium, incompletè in Matr. infidelium.

Quid docet Richardus.

Et quomodo possent excusare, si inter infideles non foret Matrimonium? Igitur Richardus non dixit, inter infideles non posse esse Matrimonium; sed cum sententia verè Catholica docuit, Matrimonium infidelium non esse omninò indissolubile; sed separabile per alterius conversionem ad fidem. Quod qualiter intelligendum sit, alibi latius diximus. Secundò, copulam carnalem inter eos non esse meritoriam vitæ æternæ, defectu ordinatæ relationis in Deum, in quo nihil reprehensibile est.

Immeritò citatur Richardus, quasi docuisset, inter infideles non posse esse Matrimonium, scilicet in ratione contractus naturalis, & Sacramenti latè dicti. Enimverò scriptum est cap. Quanto, 7. de Divort. Nam est Matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum. Et cap. 8. eod. super quo taliter respondemus: quod cum Sacramentum conjugij apud fideles & infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus, dicens: Si quis frater infidelem habet uxorem, & hæc consentit habitare cum eo, non illam dimittat. Sit igitur.

CONCLUSIO I.

Infideles possunt contrahere & habere verum conjugium.

Patet sufficienter ex Textibus jamjam allegatis, qui sunt Innoc. III. Pontificis: ut proinde de hac veritate non sit relictus ambigendi locus; nec scio quempiam Catholicum ambigere. Interim placet audire rationes, propter quas, apud Scotum sup. dicitur, quod infideles non possunt contrahere, vel habere conjugium.

4. Probatur Conclus. ex 7. & 8. de Divort.

Bosco de Matr. Pars II.

deles non possunt contrahere, vel habere conjugium.

Prima est: quia ibi non potest esse bonum fidei ex parte infidelis: quia non est fidelis Deo, igitur nec proximo.

Respondet Scotus sup. Fides, id est, fidelitas, servari potest sine fide, quâ creditur in Deum: & hæc servant infideles fidelibus in contractibus, & è converso: & habetur per August. in Epist. ad Publicolam: non enim sequitur, non vult servare fidem istam ad Deum, à qua dicuntur Christiani fideles: ergo non vult servare fidem, id est, fidelitatem proximo: tum; quia non sequitur, non vult servare perfectius: igitur nec minùs perfectum: tum etiam; quia non potest attingere per rationem naturalem ad observantiam hujus fidei, sicut illius.

Resp. Scoti.

Jam autem fides, seu bonum fidei, quod requiritur ex natura contractus Matrimonij, non est fides ad Deum, sed fidelitas ad proximum; scilicet in reddendo debitum conjugij, & non cognoscendo alterum, quæ potest reperiri inter infideles, ut clarum est; neque id negat Richardus; sed solum vult, hæc fidem non esse meritoriam vitæ æternæ, sinè vera fide in Deum: Quia juxta Apostolum, sinè fide impossibile est placere Deo. Atque hæc de prima ratione.

Fides in Matr. non est fides ad Deum, sed ad proximum, & non ad conjugium.

Secunda exprimitur apud Scotum hæc verbis: Quia ex parte ejus non est bonum prolis, quia, quantum in ipso est, educaret prolem in ritu suo, & ita non religiosè.

Secunda ratio.

Respondet ipse sup. n. 3. Vult educare prolem, quantum potest per rationem naturalem noscere, ipsam esse educandam: igitur non potes plus habere, nisi quod non est ibi perfectum bonum prolis, scilicet ut educetur ad cultum Dei: nec mirum, quia educator non novit, ipsam sic esse educandam.

Resp. Scoti.

Sed nunquid Richardus sup. plus vult habere? Nequaquam, ut patet ex ejus verbis; solum enim negat in tali Matrimonio bonum perfectum seu completum prolis, quod quidem requiritur ad benè esse Matrimonij, & ad actum conjugalem meritorium; non tamen ad esse simpliciter: nam (ut notat Hiquæus in suo Comment. ad d. locum Scoti n. 5.) bonum prolis secundum naturam est illud, quod intrinsicè est contractui: unde conditio huic repugnans, nempe propagationi, repugnat etiam contractui: bonum autem educationis, est finis extrinsecus contractus, & obligat in debito tantum: siye enim in eventu sequatur bona vel mala educatio, aut contemptus ejus, ut si proles exponatur, non tollit vinculum Matrimonij, licet sit peccatum; debitum enim præcepti transgressum non annullat contractum, quia non est contra substantiam ejus illa transgressio: neque ipsum præceptum obligat ignorantem simpliciter & invincibiliter; obligat enim secundum naturam & modum cognitionis seu regulæ. Hæc ille.

6. Quod sit bonum prolis intrinsicè cum Matr. ex Hiquæo.

Quare cap. fin. De Condit. appositè inter conditiones contra substantiam Matrimonij non numeratur: si malè educaverit prolem.

Mala educatio non

G g g

sed:



est conditio contra substantiam Matrim.

sed: Si generationem prolis evites. Alioquin nec inter hæreticos posset esse Matrimonium, qui etsi sciunt prolem educandam esse ad verum cultum Dei, tamen moraliter certo non educabunt. Igitur nec secunda ratio quempiam movere debet.

Tertia ratio.

Sed neque tertia, quæ talis est: Quia ibi non est bonum Sacramenti; quia infidelis, ex quo non habet primum Sacramentum, non est capax aliorum; ut probatur extra de Presbyt. non baptiz. cap. 1.

8. Non conclusit, ex Scoto.

Respondet Scotus sup. Omnibus contractibus Matrimonij, præcedentibus legem Evangelicam, non fuit annexum Sacramentum proprie dictum; nec fuit annexum contractui in statu innocentia, si semper in illo mansisset, sicut dictum est sup. dist. 26. nec tamen tunc defecisset aliquid de perfectione, pertinet ad contractum Matrimonij.

9. Antè legem Evangelicam defuit aliqua perfectio extrinseca Matrim.

Intelligitur de perfectione intrinseca, sive intrinsece & essentialiter pertinente ad contractum Matrimonij, ut est in officium naturæ & remedium concupiscentiæ. Alioquin certum est, quod defecisset aliqua perfectio extrinseca, seu pertinens ad contractum Matrimonij, ut est causa efficax gratiæ ex opere operato.

10. Quarta difficultas.

Imò & antè legem Evangelicam defuit aliqua perfectio, quæ in statu innocentia non defuisset, scilicet omnimoda indissolubilitas: nam contractum antè legem Evangelicam poterat in aliquo casu dissolvi, scilicet dum altera pars convertebatur ad veram Christi fidem, altera nolente cohabitare, quod Doct. Subtilis non potest, nec verò intendit negare.

11. Explicatur mens Scoti.

Atque has perfectiones extrinsecas, & non aliam intrinsecam Richardus sup. voluit negare Matrimonio infidelium, ut patet ex verbis ejus sup. relatis ex q. 2. & ijs, quæ immediate subdit, putà: Quàmvis autem illud Matrimonium non sit Sacramentum, cum sit separabile: quia nullum Sacramentum antè Baptismum suscipi potest: tamen est in officium naturæ, & quoddam fœdus societatis humanæ. Sic ille. Quare existimo Richardum & Scotum optime in hæc re consentire, ut plenius ostendam ex ipso Scoto.

12. Quomodo licet contrahere.

Hic enim sup. duo alia subtiliter excoxit dubia, quæ, ut dicit, faciunt difficultatem. Primum (inquit) quomodo infidelis potest dare corpus suum alteri, cum non faciat hoc innitens approbationi legis divinæ, quia illam ignorat, & sine illa non potest simpliciter dare, vel saltem non potest licite dare, nisi in virtute approbationis Domini superioris. Ecce prima difficultas.

13. Quomodo licet contrahere.

Ad quam potest dici (inquit Scotus sup. n. 4.) quod Deus post lapsum generaliter licentiauit omnes ad talem commutationem, non tantum propter primum finem, scilicet propter officium; sed etiam propter secundum, scilicet in remedium; & tunc utentes commutatione istâ, licet nesciant se licentiautos, quia ignorant legem Dei, non tamen peccant. Sicut in alijs licentijs, licet quis nesciat se licentiatum, dum tamen non sciat illud, quod agit, esse illicitum, non peccat. Probabile enim est, quod à principio, ex virtute illius licentiæ divinæ, vel

precepti, inolevit usus contrahendi Matrimonium etiam apud infideles: quia à Patribus suis secundum quendam consuetudinem derivatam hoc acceperunt.

Et licet primi infideles nolent sequi Patres in fide, quæ est ad Deum; tamen in isto imitari sunt eos: nec mirum; quia hoc est de lege naturæ secundario, ut dictum est sup. & idè valde confirmantur mentibus singularum.

Unde Philosophi Gentiles Matrimonium referebant in leges societatis humanæ ac propagationis, inclinationemque naturæ.

Utentes ergo hoc contractu (inquit Hiquæus sup. n. 7.) licet nescirent legem Dei in particulari, non peccabant; sicut in alijs contractibus, qui lege firmantur Superioris, modo contrahentes sint habiles, & servant in re ipsa ea, quæ spectant ad substantiam contractus, à lege firmati, licet ipsam legem nesciant, contractus erit validus; quia lex intendit servari solemnitates, & formam præscriptam, non verò scientiam sui, quæ præsumitur in singulari, supposita promulgatione sufficienti; non peccant, inquam, contrahentes observatis requisitis, modo existimant licitum esse contractum. Sic ille.

Estò etiam (prosequitur Scotus sup.) quod nullo modo licite transulissent (dominium corporum suorum) transfulerunt tamen, ex quo Dominus superior omnibus concessit transferre, non tantum fidelibus, sed etiam infidelibus. Igitur ex parte Domini superioris erat fortè translatio illa licita: & ad minus aliqua, & ex parte contrahentium, firma & justa, licet non completa: tamen non injusta, si servabant conditiones, quas servandas indicabat ratio naturalis.

Hæc littera (inquit Hiquæus sup. n. 8.) est aliquantulum obscura: nam si nullo modo licita, quomodo potest esse licita ex parte Domini superioris ipsa translatio, aut justa & firma ex parte contrahentium?

Sed facilis est ejus sensus: nam superioris dixit, infideles habuisse notitiam contractus veri & legitimi per traditionem, & licet non sciebant legem Dei, ex qua contractus ille firmabatur, & institutus fuit; tamen sciebant contractum valere ex usu & traditione, quod sufficiebat, quando reliqua servabantur ad valorem necessaria; ac proinde habuerunt regulam, ex qua judicarent positive, contractum fuisse licitum.

Hic autem quando dicit, etiam si nescirent contractum esse ullo modo licitum, intelligit; etiam si non haberent regulam extrinsecam cognitam, per quam scirent approbari contractum, eo tamen ipso, quo judicabant non esse illicitum, licet non scirent ullo modo esse licitum, id est, lege aliqua superiori approbatum, licetè contraherent, supposita potestate facta à Deo contrahendi, quam ipsi non cognoscant ex hypothesi ignorantia (quam tamen non admittit Doctor, sed hæc dicit ad confirmationem superioris responsionis à loco à majori ad minus) licet etiam non cognoscerent

11. Infideles contrahendo Matr. non peccabant, ex Hiquæo.

12. Estò peccassent, tamen valide contraxissent, ex Scoto.

Explicatur mens Scoti.

13. Quomodo licet contrahere.



esse illicitum aut prohibitum, tenebat translatio in virtute legis superioris, & sic fuit rata, & subiecta legi Dei. Hucusque Hiquæus.

14. *Quare dicat Scotus: Et ad minus aliqua, & ex parte contrahentium firma & iusta, licet non completa; tamen non iniusta &c.* Quia sup. dist. 33. q. 3. n. 5. dixerat: *Completa iustitia non est in ista commutatione, vel contractu matrimoniali, nisi ex ratificatione divina, licet ante in ea inveniatur illud, quod sufficit ad iustitiam ex parte commutationis & commutantium.*

Alioquin, sicut cæteri contractus ex consensu partium dissolvuntur, tamen aliàs ex forma sua & voluntate contrahentium sint perpetui, nisi lex superior aliud disposuerit; ita & contractus Matrimonij, dissolvi posset, nisi lex Dei aliud disposuisset. Hæc autem lex, ut afficit contractum, supplet ignorantiam contrahentium, & valet contractus etiam ex vi ejus, dummodò reverà ferventur omnia, quæ præscripserit.

15. *Inter Gentiles plurima Matrimonia sunt irrita, ex Hiquæo.* Unde (inquit Hiquæus sup. n. 9.) si contraherent ad tempus tantum Matrimonium, aut si mulier contraheret cum pluribus simul ex ignorantia legis, non validat contractum, licet contrahentes in tali ignorantia, si dari posset, invincibili non peccarent. Hinc adducit Doct. illam exceptionem, quæ dicit aliqua fuisse valida, nempe illa Matrimonia, quæ servabant in re ipsâ omnia præscripta à lege divina: dubium enim non est, inter Gentiles plurima Matrimonia fieri irrita, quia fiunt contra illam legem. Hæc ille.

16. *Quare Scotus dicat, forte aliqua Matr. esse valida, ex eod.* Et n. 10. quærit: cur non dicat Doctor hæc Matrimonia, servatis reliquis, esse absolute valida, sed forte esse valida?

Respondet autem: rectè eum dubitare, non quòd Matrimonia, servatis omnibus requisitis, non sint valida: sed dubitat, an Matrimonia talia, cum omni ignorantia legis divinæ in seipsa, aut per traditionem aliquam, facta, possint servare omnia requisita ad substantiam contractus, & debitum consensum, cum omni ignorantia regulæ, per quam ille consensus debet regulari, & ex qua deberet concipi in specie. Hinc dicit; forte aliqua fore valida; consensus enim ut teneat, debet esse liber, & secundum aliquam regulam, quæ dicat omnia per se requisita ad ipsum contractum; aliàs non erit consensus idoneus, inducens obligationem in specie.

17. *An supposita ignorantia legis divinæ, contractus Matr. infidelium esset solubilis? Opinio Hiquæi.* Unde supposita ignorantia legis divinæ, quæ dat formam & stabilitatem contractui, regulatur tantum contractus per lumen naturale, & regulas communes iustitiæ commutativæ, & tenebit tantum juxta naturam præsentis consensus, cui si subit dolus aut deceptio notabilis, etiam in qualitate, aut si retractetur ex communi partium consensu, erit nullus ex communibus regulis iustitiæ: quia sortitur legem & insolubilitatem ex natura consensus, ut regulati per tales regulas, suspensio consensu ex intentione contrahentis ad eas condiciones, quæ etsi jure divino non vitient contractum; tamen ut refertur ad intentionem contrahentis, non consentientis aliter, quam servatâ illâ conditio-

Bosco de Matrim. Pars II.

ne, non tenebit. Sic ille.

Si objicias: legem divinam excludere ejusmodi condiciones: & ideo iis oppositis non vitari contractum.

Respondet n. 11. legem divinam excludere ejusmodi condiciones aliquas: exigere tamen consensum absolutum in ipsum contractum: unde dum consensus inhæret conditioni, nequit dici absolutus, sed conditionatus, & suspenditur, donec conditio purificetur, quæ subtracta, ex natura consensus fit nullus. Possunt etiam Matrimonia iniri ex tali ignorantia cum conditionibus, irritantibus jure ipso divino contractum, ut si sint contra substantiam, aut finem ejus, vel inter personas jure divino inhabiles ad contractum, ut inter impotentes & ejusmodi. Illa ergo exceptio Doctoris excludit ejusmodi contractus, qui ex defectu consensus necessarij inter infideles esse possunt ob ignorantiam, vel quia apponere possunt condiciones contra substantiam contractus, vel quia ipsi sunt inhabiles ad contractum jure divino. Hucusque Hiquæus.

Ego non dubito, quin infideles possint invalide contrahere, ut & fideles; sed puto, valere contractum cum ignorantia indissolubilitatis, aut deceptione notabili in sola qualitate, v. g. in pulchritudine, nisi ad hanc, aut ad indissolubilitatem contrahens expressè limitasset suam intentionem, ad eò, ut nollet aliter contrahere, prout patet ex alibi à me dictis. Et hæc satis de prima difficultate Scoti.

Venit ad secundam, quam hisce verbis sup. n. 3. proponit: *Secundum est; quia cum Matrimonium essentialiter includat indissolubilitatem, quomodo infidelis contrahit Matrimonium, cum illud sit dissolubile, si postea alter conjugum convertatur ad fidem, sine altero: potest enim tunc discedere: & istam rationem ponit Magister in litera, dicens: Matrimonium illud non esse ratum, licet legitimum.*

Respondet Doct. sup. n. 4. *Rata erant, nisi superveniret aliquod fortius vinculum, cum quo non posset stare istud: cujusmodi est obligatio nova ad Deum per fidei susceptionem, quando alter conjux nollet commorari absque impedimento illius fidei, quam magis tenetur, quam ad vinculum conjugale. Est igitur ratum stantibus eisdem conditionibus extremorum; sed non est ratum pro tunc, pro quanto fortius vinculum superveniret, cui observantia illius vinculi repugnaret.*

Sed de hac difficultate, seu dissolubilitate Matrimonij infidelium, quando unus convertitur ad fidem, altero nolente cohabitare, diffusè tractavimus præced. Parte hujus Operis Seçt. 12. Concluf. 4. Videantur ibi dicta.

Solum hic noto; Richardum sup. non dissentire à Scoto, tamen neget, Matrimonia infidelium fuisse rata, quod Scotus affirmat, ut audivimus. Etenim ly *Rata*, diversimodè ab eis intelligitur; à Richardo quidem eo modo, quo cap. *Quanto*, de Divort. dicuntur Matrimonia fidelium esse rata, id est, indissolubilia, durante vita conjugum: *Quia* (inquit Textus) *sacramentum fidei* (id est, Baptismus) *quod semel est*

G g g 2

admis-

18.

*Impugnatur.*

*Defenditur.*

19.

*Judicium Auctoris.*

*Ultima difficultas ex Scoto.*

20.

*Solutio ex eod. qualiter Matrimonia infidelium sint rata.*

21.

*Richardus non dissentit à Scoto hæc.*



admissum, nunquam amittitur; sed ratum efficit conjugij Sacramentum, ut ipsum in conjugibus eo durante perduret.

Atque hoc modo fuisse, aut esse rata Matrimonia infidelium, negat Richardus, & merito. At verò Scotus affirmat fuisse rata, id est, infidelibus, servatis servandis, & perseverando in illo statu, id est, ut loquitur, nisi superveniret fortius vinculum ad Deum per susceptionem fidei. Et sic patet, quomodo illi Doctores optime, ut sup. dixi, inter se conveniant in hoc puncto, puta: Infideles possunt contrahere, & habere verum conjugium.

Nunquid etiam infidelis & fidelis? Resolutio erit.

## CONCLUSIO II.

Matrimonium baptizati cum non baptizato irritum est solo jure Ecclesiastico.

**D**E secundo articulo (inquit Scotus sup. n. 5.) aliud est, esse inter aliquos Matrimonium, vel contrahi simpliciter & absolute: & aliud, licite & honeste. Possit autem esse Matrimonium inter fidelem & infidelem primo modo, necesse est dicere, & etiam secundo. Probat utrumque per illud Apostoli: Vir fidelis non dimittat uxorem infidelem, quæ consentit habitare cum eo. Si enim non esset Matrimonium, suaderet fornicationem; si autem non esset hoc licitum & honestum, Apostolus non consuleret. Sic igitur patet, qualiter potest esse Matrimonium inter fidelem, & infidelem; & rationes adductæ ad primum articulum possent adduci contra istud: sed patet prius earum solutio. Hoc supposito tamquam indubitato,

An possit  
etiam con-  
trahi.

23.

Affirmat  
Scotus.  
quantum est  
ex jure di-  
vino; secus  
de jure Ec-  
clesiæ.

24.

Referitur  
duplex jns  
Ecclesiæ, ex  
28. q. 1.

Primum  
expeditur.

Quærit Scotus supra: Nunquid igitur potest contrahi? Hæc est præsens controversia, & quamvis Omnes supponant, non posse; equidem disputant, quo jure tale Matrimonium sit invalidum, puta, Matrimonium fidelis cum infideli, id est, baptizati cum non baptizato.

Doct. Subtilis ad propositam à se quaestionem, Respondet; Quod sic, quantum est ex jure divino: quia ex illo non magis habetur, quod contractus sit nullus, quam quod obligatio ex contractu priori sit nulla: quia non posito novo impedimento, qui potest esse alterius, potest se dare alteri. Sed de jure positivo Ecclesiæ simpliciter non potest: quia Ecclesiæ illegitimavit fidelem non simpliciter, sed respectu infidelis, sicut patet in auctoritate adducta ad oppositum, 28. q. 1.

Auctoritas ibi adducta, est sequentis tenoris: *Ut non nisi ejusdem religionis & fidei maneat copulata conjugia.* Item: *Cave, non nisi baptizata sumatur in conjugium; quia Baptismus est primum Sacramentum.*

Priora verba habentur cap. 9. quod desumptum est ex D. Aug. lib. 1. de Adulter. conjugijs c. 18. & sequentibus. Ast non sunt verba D. Aug. sed Pollentij, cum quo ibi disputat Aug. de illis verbis Apostoli 1. Cor. 7. *Cæteris*

autem ego dico, non Dominus &c. disputat, inquam, an fidelis conversus debeat recedere ab infideli, & resolvit; quod licet possit, equidem non expedit, quando pacifice vult cohabitare.

Audi Glossam ibi verb. *Tu verò: Hic incipit tertia pars, in qua ponitur expositio Pollentij, & ratio sua expositionis.* Dicebat enim: *Dico, id est, præcipio, & Non Dominus dicit, id est, præcipit.* Nam si Dominus præciperet, ut fidelis non dimitteret infidelem, esset sibi contrarius: quia in veteri Testamento conjugia fidelium & infidelium prohibuit, dicens: *Non accipies &c.*

Sed opponit Aug. Ergo secundum hoc Apostolus est contrarius veteri Testamento, & Domino magistro suo. Sed huic oppositioni respondit Pollentius, dicens; quod in alio casu loquitur prohibitio Domini in veteri Testamento, & in alio Apostoli præceptum. Illa enim loquitur in Matrimonijs contrahendis: istud autem de jam contractis. Prohibet etiam Dominus, ne diversa Religionis conjugia jam contracta dissolvantur, & sic Apostolus non est contrarius Domino.

Sed replicat Aug. dicens, sibi placere, quod dicit, Apostolum non esse contrarium Domino, nec veteri Testamento: & ita concludit, quod illa non est bona ratio, quare Dominus non præcipit: quia esset contrarius ei, quod dixerat in veteri Testamento: quod falsum est, cum ibi intelligatur de jungendis, hic verò de jam conjunctis. Et ita si aliud præciperet ibi, & aliud hic, non esset sibi contrarius: & quia non est bona ratio, nec aliam vales invenire, patet, quod tua expositio nullius est momenti, & sic in Pollentium victoriosè concludit. Hactenus Glossa.

Ex qua liquido constat, verba præallegata Pollentij: *Ut non nisi &c.* nullatenus concludere intentum Scoti. Sed si aliquid probarent, esset irritatio, vel prohibitio juris divini; sic enim ait Pollentius: *Hoc est ergo Domini præceptum, tam in veteri, quam in novo Testamento, ut non nisi unius religionis &c.*

Quod attinet ad alium textum: *Cave &c.* hæc sunt verba propria: *Cave Christiane, Gentili aut Iudeo filiam tuam tradere. Cave, inquam, Gentilem aut Iudeam, atque alienigenam, hoc est, hæreticam, & omnem alienam à fide tua, uxorem accersas tibi. Prima conjugij fides, castitatis gratia est.* Et infra: *Si Christiana sit, non est satis: nisi ambo initiati sitis Sacramento Baptismatis.* Ita Ambrosius in lib. de Patriarchis lib. 1. de Abraham c. 9.

Quæ verba, solitariè spectata, de sola prohibitionem commode possunt intelligi. Et quid ni debeant, cum meminerint hæreticorum, inter quos tamen & Christianos valet Matrimonium, ut infra videbimus?

Nisi aliquis dixerit, per hæreticos intellexisse Ambr. non baptizatos, qui profitentur Religionem Catholicam, & adhuc non totam ejus fidem tenent. Pone (inquit Gloss. ibi verb. *Alienam*) quod aliquis hæreticus nunquam fuit baptizatus, voluit baptizari, sed non habuit aquam; constat ei omnia peccata dimissa esse, etiam originale, nunquid potest contrahere Matrimonium cum Christiana? Dicit Hugo, quod non; quia janua omnium Sa-

cramen-